Den unge akademibevegelsen

Akademiet for yngre forskere

Innledning

Det første unge akademiet, Die Junge Akademie, ble etablert i Tyskland i 2000. Siden den gang har nasjonale unge akademier blitt etablert i nærmere 30 land, og i 2010 trådte det internasjonale Global Young Academy i kraft. Dette notatet gir en kortfattet introduksjon til den unge akademibevegelsen samt viser noe av bredden i akademienes formål, virksomhetsområder og organisasjonsformer.

De unge akademienes formål

De fleste unge akademiene er bygget opp som *tverrfaglige* og *utadrettede* organisasjoner. Siden oppstarten har akademiene i Nord-Europa hatt som formål

- å bli unge forskeres talerør inn i nasjonal og internasjonal forskningspolitikk,
- å utvikle konkrete tverrfaglige samarbeidskonstellasjoner som skaper forskningsprosjekter som svarer på eller utforsker problemstillinger som er sentrale for ulike samfunnssektorer,
- å (videre)utvikle nye formidlingsplattformer for vitenskapelig kunnskap til allmennheten og skape interesse for vitenskap blant barn og unge.

Organisasjonenes kontaktflate er derfor forskning-samfunn: Yngre forskere skal møte «folket» – enten det er elever eller politikere – for å skape økt interesse og engasjement for forskning og vitenskap.

Definisjon av målgruppen «unge forskere» og medlemskriterier

Medlemsmassen for majoriteten av de unge akademiene er «unge forskere»/«young scientists». Internasjonalt defineres en ung forsker som

> …a postgraduate or early career researcher of any discipline actively pursuing a research career, usaually without being fully established, yet.
>
> She/he will have received a PhD or an equivalent doctoral qualification up 10 years ago and is usually between 30 and 40 years old (Friesenhahn and Beaudry 2014:22).

Begrepet «ung forsker» er dermed delvis aldersdefinert samtidig som det sier noe om personens utdanningsnivå, karrierevalg og karrierestadium. Denne definisjonen reflekteres i kriteriene for å bli medlem av et ungt akademi: Et medlem skal stort sett ha avlagt doktorgrad[1] i løpet av de siste 3-10 årene samt ha gjort seg bemerket innen sitt fagfelt. I de fleste akademiene er medlemsmassen i alderen 30-45 år[2], og medlemmene jobber stort sett innenfor

[1] Med unntak av Skottland krever de unge akademiene i Europa avlagt doktorgrad mens i land som Pakistan og Sudan er avlagt mastergrad krav for å bli fullverdig medlem.

[2] Aldersspennet varier en god del mellom land og påvirkes delvis av ulik gjennomsnittsalder for fullført doktorgrad og delvis av hvor etablerte forskerne er (se note 4). Gjennomsnittsalderen for avlagt doktorgrad varier fra land til land, fra midten av 20-åra i Storbritannia til slutten av 30-åra i Skandinavia. I tillegg er det store forskjeller mellom fagene (ofte skiller det rundt ti år mellom

forskningssektoren[3]. Det er imidlertid store forskjeller på hvor etablerte forskerne er når de blir medlem[4]. Likevel er vanlig at de vitenskapelige kravene fungerer som et minimumskrav mens det er personens engasjement for tverrfaglig forskning, ønske om å formidle vitenskap til allmennheten, interesse for forskningspolitikk og mulighet til å arbeide aktivt for akademiet som er det avgjørende for hvorvidt en person velges som medlem.

Organiseringen av unge akademier

Størrelsen på akademiene og akademiledelsen

Selv om de unge akademiene i stor grad har sammenfallende formål, har hvert akademi forskjellig organisasjonsstruktur. Størrelsen på de unge akademiene er den faktoren som varierer sterkest; fra de minste akademiene med 40 medlemmer i Sverige og Danmark via 50-70 i Nederland, Sør-Afrika, Tyskland og Østerrike til rundt 150 i Skottland, 200 i det globale akademiet og over 500 i Pakistan. Stort sett favner akademiene alle fagfelt, men til forskjell fra «moderakademiene» opererer ikke de unge akademiene med fagklasser og medlemskapet er tidsavgrenset. Det er vanlig at medlemmer sitter rundt 5 år og at deler av medlemsmassen skiftes ut hvert år[5]. Akademiene fornyes dermed jevnlig samtidig som kontinuitet sikres ved at deler av medlemsmassen sitter sammen i flere år. Videre har de fleste akademiene en mindre ledergruppe på opptil fem personer som er valgt av medlemmene. Ledelsen velges stort sett for et til to år av gangen, og leder sitter som oftest for et år av gangen. I tillegg har flere av de unge akademiene et sekretariat (administrativ støttestab) som ofte er samlokalisert med et eldre nasjonalt vitenskapsakademi. Sekretariatenes størrelse varier fra en person i en femtiprosentstilling til seks personer ledet av en virksomhetssjef.

Opptaksprosedyrer

Opptaket til de unge akademiene kan deles inn i to hovedmodeller: 1) Potensielle medlemmer søker selv på åpne utlysinger og velges ut på bakgrunn av en av en skriftlig søknad bestående av CV og motivasjonsbrev etterfulgt av intervju. Denne søknadsprosessen bygger i stor grad på ideen om at de som søker ikke bare må være dyktige forskere, men også ha et brennende

---

gjennomsnittsalder i naturvitenskap og teknologiske fag (lavest) og samfunnsvitenskap og humaniora).

[3] Det skotske og det globale akademiet skiller seg fra de andre ved at opptak ikke begrenses til forskere, men er åpnet for personer som har gjort seg bemerket både innen universitetssektoren, offentlig sektor og i næringslivet. I tillegg er de tyske, skotske og canadiske akademiene åpent for kunstnere.

[4] I Sverige er de fleste forskerne veletablerte når de velges inn mens en i Danmark, Tyskland og Belgia har tradisjon for å velge inn yngre og noe mindre etablerte forskere.

[5] I de fleste akademiene sitter medlemmer i en sammenhengende periode på 5 år mens en i noen akademier velges medlemmer for enten 2 eller 3 år med mulighet for gjenvalg for en ekstra periode.

engasjement for vitenskapens rolle i samfunnet mer generelt[6]. 2) Potensielle medlemmer fremmes av en eller flere eksterne personer. Her finnes det i ulik grad retningslinjer for hvem som kan fremme forslag, men i flere land er det medlemmer i akademiet i kombinasjon med personer i ledende seniorposisjoner ved universiteter og andre forskningsinstitusjoner[7]. I begge tilfeller velges medlemmer – enten de har søkt selv eller er fremmet av andre – av et tverrvitenskapelig panel som består av enten akademimedlemmer eller akademimedlemmer i kombinasjon med ekstern ekspertise. Når medlemmer er tatt opp i akademiet kreves det at de deltar aktivt i akademiets aktiviteter i hele perioden de er medlemmer. Kravet til aktivitet er relativt strengt og i flere land kan medlemmer få varsel dersom de ansees som passive medlemmer.

Organisering av akademiarbeidet

De fleste akademiene har interne fellessamlinger hvor alle i akademiet møtes. Møtestrukturen for interne møter påvirkers i stor grad av landenes geografi: I større land som Tyskland og Sverige holdes samlingene som todagersseminarer fire ganger i året mens i Danmark holdes det månedlige ettermiddagsmøter. Kortere møter avholdes ofte i «moderakademienes» lokaler mens lengre seminarer ofte avholdes på ulike steder i landet. Samlingene fungerer som forskningsfaglige og sosiale møteplasser som preges av en uformell, vennskapelig tone. Tema for samlingene varier, men består ofte av en kombinasjon av forskningspolitiske innslag (f.eks. møte med departementer/politikere/forskningsråd), presentasjon av medlemmers forskning, tverrfaglige diskusjoner over gitte tema og mer intern akademibusiness (f.eks. gjennomgang av vedtekter, budsjett, valg av ledelse). Det er vanlig å ha en større årlig og åpen sammenkomst – som for eksempel en sommerfest – hvor nye medlemmer ønskes velkommen og gamle takkes av. Her inviteres gjerne familie og folk som jobbet innenfor landets forskningssektor.

I tillegg til fellessamlingene er de unge akademiene organisert i tverrfaglige arbeidsgrupper eller utvalg. Arbeidsgruppene arbeider med tematikk som favner grunnpilarene tverrfaglig forskning, forskningspolitikk og forskningsformidling. I de skandinaviske landene tilsvarer de tre grunnpilarene også akademienes arbeidsgrupper. Her skiller imidlertid de skandinaviske akademiene seg fra de fleste europeiske akademiene som har mer saksspesifikke temaer som «bærekraft» og «open science». I tillegg finnes det mer nasjonale temaer som «Scottish constitutional reform». Arbeidsgruppene er i stor grad ansvarlig for å arrangere den utadrettede virksomheten til akademiene. Aktiviteten rettet mot allmennheten varier fra åpne forelesninger gjerne i forbindelse med nasjonale tiltak som forskningsdager, seminarserier om samfunnsaktuelle tema (som selvstendighetsvalget i Skottland) hvor allmennheten møter eksperter snarere

[6] Land som følger denne modellen er for eksempel Belgia, Danmark, Skottland, Sverige, og delvis i Sør-Afrika og Tyskland. I Tyskland og Sør-Afrika har en også inntak basert på modell 2.
[7] Land som følger denne modellen er for eksempel Egypt, Nederland, Srilanka, delvis Sør-Afrika og Tyskland.

enn politikere, kronikkskriving, skolebesøk til mer eksperimentelle formidlingstiltak som utvikling av vitenskapsspill, møter mellom kunstnere og vitenskap, sommerskoler for elever i videregående og etablering av vitenskapsklubber for barn. Det forskningspolitiske arbeidet tar mange ulike former; fra å sende inn høringsuttalelser på nasjonale og internasjonale forskingsmeldinger til nettverksprogram for erfaringsutveksling mellom forskere og politikere.

Ettersom antallet unge akademier har økt, har det vokst fram internasjonale nettverk av unge akademier. Det finnes i dag for eksempel et europeisk nettverk for unge akademier og høsten 2015 arrangeres det andre verdensomspennende nettverksmøtet for unge akademier i Stockholm. Internasjonalt samarbeid har dermed vokst fram som en sentral del av arbeidet til de unge akademiene.

Finansieringsmodeller

Det er ulike typer finansieringsmodeller for akademiene. I noen land finansieres akademiene via «moderakademiene» mens andre får støtte over direkte over statsbudsjett og suppleres gjerne med midler fra private stiftelser. Mange akademier starter som «prosjekter». Det bidrar til ustabil finansiering hvor mye av sekretariatets tid går med til å søke midler. Dette i kombinasjon rask virksomhetsvekst har vært en utfordring for flere akademier i oppstartsfasen.

Tyskland har per i dag det største budsjettet på 800 000 Euro hvorav 300 000 utgjør en åpen pott for prosjekter og finansiering av arbeidsgrupper. I de fleste landene dekker akademiene medlemmenes kost, losji og reise i forbindelse med fellessamlinger og arbeidsgrupper. I tillegg til finansiering av sekretariat utgjør kost, losji og reise i forbindelse med samlinger og andre arrangementer de største utgiftspostene for akademiene.

Hva får medlemmer ut av å være i akademiet?

Blant de fleste akademiene trekkes tre hovedpunkter fram:

- Medlemmer lærer mer om hvordan landets forskningspolitikk formes og kommer i nær kontakt med aktørene som former forskningspolitikken (som kunnskapsdepartement og nasjonale og internasjonale forskningsorganer som forskningsråd). Ved å få en bedre forståelse for og også et kontaktnettverk innenfor det forskningspolitiske feltet får medlemmer av de unge akademiene større påvirkningskraft. I land hvor de unge akademiene har blitt mer etablerte har de vokst fram som organisasjonen den forskningspolitiske ledelsen vender seg til dersom de skal ha innspill fra (yngre) forskere.
- Medlemmer får mulighet til å teste ut og gjennomføre mer eksperimentelle former tverrfaglige prosjekter og konferanser – gjerne med et utadrettet tilsnitt – som en normalt ikke vil få støtte til andre steder.

- Medlemmer vektlegger at akademiet tilbyr en annen type organisasjonskultur enn det en har i hverdagen: Tonen er uformell, en møter folk i likende situasjoner som en selv, en har det morsomt og hyggelig samtidig som en får innsikt i forskning som system, danner nye samarbeidskonstellasjoner og blir kjent med nye fagfelt. Selv om en «krever» deltagelse oppfattes ikke deltagelsen som et «krav», men snarere noe som gir inspirasjon og energi til videre forskning.

Oversikt over unge akademier

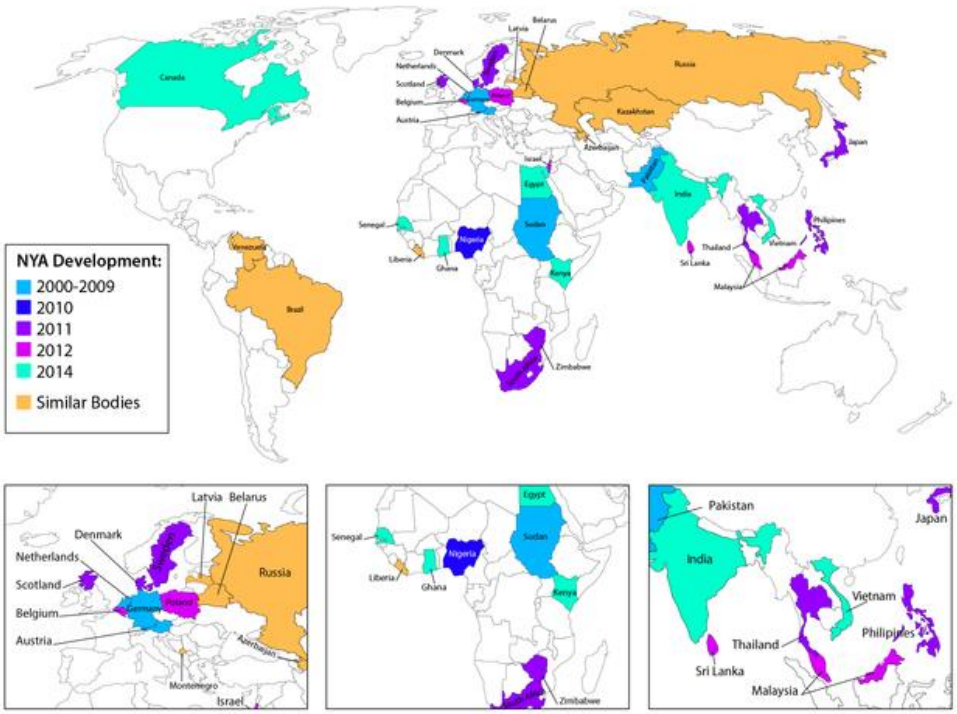

Oversikt over etablering av unge akademier i verden (GBA 2015).

Beligia: Jonge Academie
Canada: College of New Scholars, Artists and Scientists of the Royal Society of Canada,
Danmark: Det Unge Akademi
Egypt: Egypt Young Academy of Science
Filipinene: Philipine Academy of Young Scientists,
Ghana: Ghana Young Academy
India: Indian National Young Academy of Science (INYAS)
Israel: The Young Academy of the Israel Academy of Sciences and Humanities
Japan: Young Academy of Japan
Kenya: Kenyan National Young Academy of Science
Malaysia: Young Scientists Network Malaysia
Nederland: Die Jonge Akademie
Nigeria: Nigerian Young Academy
Pakistan: National Academy of Young Scientists
Polen: Polska Akademia Nauk
Scotland: The Young Academy of Scotland
Srilanka: Sri Lanakan Academy for Young Scientists
Sudan: Sundanese Academy of Young Scientists
Sverige: Sveriges Unga Akademi
Sør-Afrika: South African Young Academy of Science
Thailand: Thai Young Scientists Academy
Tyskland: Die Junge Akademie
Vitenam: Vitenam Young Academy
Zimbabwe: Zimbabwe Young Academy of Science
Østerrike: Jonge Kurie

Likende organisasjoner:
Hviterussland: Council of Young Scientists of National Academy of Sciences of Belarus
Kazakhstan: Council of Young Scientists at the Foundation of the First President of the Republic of Kazakhstan
Latvia: Association of Latvian Young Scientists (ALYS)
Liberia: Liberian Young Association for the Advancement of Science (LYAAS)
Montenegro: Centre for Young Scientists at the Montenegrin Academy of Sciences and Arts
Russland: Council of Young Researchers of the Russian Academy of Science
Venezuela: Venezuelan Young Scientists Network (RedJIV)

Kilder

Friesenhahn, I. og C. Beaudry 2014 *The global state of young scientists. Project report and recommendations*. Berlin, Akademie Verlag.

GYA 2015 National Young Academies. URL: http://www.globalyoungacademy.net/NYA/national-young-academies-1 [lest 01.04.2015].

Informasjonsnotat utarbeidet av H. Hølleland
Prosjektleder, Akademiet for yngre forskere
01.04.2015